Knowledgeable Research (KR) 2026, Special Vol., (5):02
ISSN: 2583-6633, CODEN: KRABAU
International open-access peer-reviewed refereed monthly journal
https://knowledgeableresearch.com/index.php/1

आर्टिफिशियल इंटेलिजन्सच्या परिप्रेक्ष्यातून मराठी साहित्य : यंत्रबुद्धीच्या युगात विवेकाची कसोटी

डॉ.शारदा कदम*

मराठी विभाग, बहिर्जी स्मारक महाविद्यालय वसमत जिल्हा हिंगोली.

शोध सार

आर्टिफिशिअल इंटेलिजन्स चा वावर आता सर्वच क्षेत्रात होताना दिसतो आहे यामुळे अनेक व्यापार उद्योगांच्या समोर मोठे आव्हान उभे राहिलेले दिसते दर सेकंदा गणित बदलणाऱ्या तंत्रज्ञानामुळे अनेक क्षेत्र प्रभावित झालेली आहेत या आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स म्हणजे नेमके काय या संदर्भात अनेक अभ्यासकांनी वेगवेगळी मते मांडली आहेत खरंतर आयलँड दुरिंग नावाचा अभ्यासक हा ए आईचा जनक मानला जातो यंत्रे माणसासारखा विचार करू शकतात हा विचार त्यांनी मांडला आणि पाहता पाहता ये आय म्हणजेच आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स चा प्रभाव माणसाच्या सर्वच क्षेत्रात दिसू लागला शिक्षण व्यापार उद्योग आरोग्य अशा विविध क्षेत्रात ये आईने आता ताबा मिळवलेला दिसतो. हे ए आहे म्हणजे आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स म्हणजे नेमके काय या संदर्भात अनेक विद्वानांनी आपली मते मांडली आहेत ती पुढील प्रमाणे.

आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स म्हणजे काय? या संदर्भातल्या अनेक विद्वानांची मते पुढील प्रमाणे आहेत.

डॉ. जॉन व्याकरथी यांनी आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स हा शब्द प्रथम वापरला संगणकाला मानवी बुद्धिमत्ते सारखा निर्णय घेता येतात असे ते म्हणतात.

मारवीन स्की यांच्या मते

"मानवी मेंदूप्रमाणे विचार करणारे यंत्र म्हणजे आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स होय."

हर्बर्ट सायमन यांच्या मते

" यंत्रे समस्या सोडविणे शिकणे व निर्णय घेणे करू शकतात भविष्यात अनेक मानवी कामे करेल."

जगप्रसिद्ध अभ्यासक स्टीफन हॉकिंग म्हणतात

" एआय मानवतेसाठी उपयुक्त असू शकते पण अनियंत्रित धोकादायक ठरू शकते."

इलोन मस्क म्हणतो

ये आईला योग्य नियंत्रण आवश्यक आहे. हे मानवासाठी दुहेरी तलवार आहे."

यावरून ये आहे जसे मानवाच्या प्रगतीचे साधन आहे तसेच मानवाच्या जीवनाचे यामुळे नुकसानही होऊ शकते या संदर्भात काही धोकेही अभ्यासकाने मांडले आहेत शेवटी ये आय हे तंत्रज्ञान मानवाच्या किती उपयोगाचे आहे ते कसे हाताळले पाहिजे या संदर्भात सखोल अभ्यास होऊन ये आईच्या संदर्भातली नैतिकता विकसित करणे महत्त्वाचे वाटते.

बीज शब्द: *आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स, मराठी साहित्य, यंत्रबुद्धी, नैतिकता, तंत्रज्ञानाचा प्रभाव*

Received: 02/12/2025
Accepted: 17/01/2026
Published: 31/01/2026

***Corresponding Author:**
डॉ.शारदा कदम
Email: kakde.sharda@gmail.com

उद्दिष्टे :

1)आर्टिफिशिअल इंटेलिजन्स म्हणजे काय ते समजून घेणे.

2) ए आई संदर्भात विविध अभ्यासकांनी मांडलेल्या मतांचा आढावा घेणे.

3)आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स मुळे भविष्यातील आव्हानांच्या संदर्भात चर्चा करणे.

4) आर्टिफिशल इंटेलिजन्स च्या मुळे मराठी साहित्याच्या नवनिर्माणावर काय परिणाम होतील याचा आढावा घेणे.

आर्टिफिशियल इंटेलिजन्सच्या परिप्रेक्ष्यातून साहित्याकडे पाहिलं, तर प्रथम लक्षात येतं ते म्हणजे हे साहित्य केवळ भाषिक अभिव्यक्तीचं साधन नसून मानवी अनुभवांची, सांस्कृतिक स्मृतींची आणि वैचारिक संघर्षांची एक जिवंत प्रणाली आहे. त्याला मराठी साहित्यही अपवाद नाही. कृत्रिम बुद्धिमत्ता ज्या वेगाने शब्दांची मांडणी करते, भाषेचे नमुने ओळखते आणि साहित्यसदृश रचना निर्माण करते, त्या पार्श्वभूमीवर मराठी साहित्य हे हजारो वर्षांच्या मानवी जगण्याचा ठेवा घेऊन उभं आहे. संत तुकारामांच्या अभंगांपासून ते शाहिरीच्या बंडखोर प्रश्नांपर्यंत, ग्रामीण जीवनाच्या वास्तववादी कथनापासून दलित आणि स्त्रीवादी लेखनाच्या अस्वस्थ आवाजापर्यंत ही परंपरा अखंड वाहत आलेली आहे, आणि हाच मानवी अनुभवाचा प्रवाह आर्टिफिशियल इंटेलिजन्ससाठी सर्वात मोठं आव्हान ठरतो. मराठी साहित्याचा इतिहास हा आर्टिफिशियल इंटेलिजन्सच्या तुलनेत पूर्णतः वेगळ्या अधिष्ठानावर उभा आहे. तो सौंदर्यनिर्मितीचा इतिहास नसून संघर्षाचा, परिवर्तनाचा आणि आत्मशोधाचा आहे. संत साहित्याने ईश्वराशी संवाद साधताना माणसाला केंद्रस्थानी ठेवलं, शाहिरीने सत्तेला निर्भीड प्रश्न विचारले, तर आधुनिक साहित्याने व्यक्तीच्या अंतर्मनातील ताणतणाव, एकाकीपणा, विद्रोह आणि स्वप्नांचा शोध घेतला. या सर्व लेखनप्रवाहांच्या मुळाशी अनुभव होता. जगलेपण होतं, दुःख होतं, अन्याय होता. आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स मात्र हे अनुभव जगत नाही; तो फक्त अनुभवांचे विश्लेषण करतो, शब्दरचना समजून घेतो आणि त्यावर आधारित मजकूर निर्माण करतो. त्यामुळे इथेच मानवी साहित्यनिर्मिती आणि यांत्रिक भाषानिर्मिती यांच्यातील मूलभूत फरक स्पष्ट होतो.

आजचा काळ माहितीच्या अतिप्रचंड ओघाचा आहे, आणि आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स हा या ओघाचा सर्वात प्रभावी प्रतिनिधी ठरला आहे. शब्द सहज उपलब्ध आहेत, लेखन क्षणार्धात घडत आहे, पण त्याचवेळी विचारांची खोली आणि थांबून वाचण्याची सवय कमी होत चालली आहे. वाचनसंस्कृती ही पूर्वी साधना होती, अनुभव होता; आज ती अनेकदा केवळ स्क्रोलिंगपुरती मर्यादित राहते. या संदर्भात आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स द्विधा भूमिका बजावतो. एका बाजूला तो दुर्मिळ ग्रंथ उपलब्ध करून देतो, भाषांतराच्या माध्यमातून मराठी साहित्य जागतिक पातळीवर पोहोचवतो; पण दुसऱ्या बाजूला तो "झटपट साहित्य", "तयार भावना" आणि "साच्यातील विचार" यांना प्रोत्साहन देऊन सखोल चिंतनाची गरजच कमी करण्याचा धोका निर्माण करतो.

पिढ्यांच्या परिप्रेक्ष्यात हा बदल अधिक तीव्रतेने जाणवतो. जुनी पिढी पुस्तकाच्या वासाशी, पानांच्या आवाजाशी आणि शब्दांच्या संथ प्रवासाशी जोडलेली होती, तर नवी पिढी स्क्रीनवर झरझर सरकणाऱ्या मजकुराशी आणि त्वरित समाधान देणाऱ्या डिजिटल माध्यमांशी. आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स या दोन पिढ्यांमधील दरी भरून काढू शकतो, जर त्याचा वापर साहित्याची ओळख करून देण्यासाठी, संदर्भ समजावून सांगण्यासाठी आणि भाषेची गोडी निर्माण करण्यासाठी झाला तर. पण जर साहित्य फक्त डेटा किंवा "कंटेंट" म्हणून वापरले गेले, तर लेखकाच्या अंतर्मनातील मौलिकता आणि वाचकाच्या प्रतीक्षेची संवेदना दोन्ही हरवण्याचा धोका संभवतो.

मराठी साहित्याचे आजवरचे योगदान हे समाजाला माणूसपण शिकवण्याचे राहिले आहे. मूक वेदनांना शब्द देणे, अन्यायाविरुद्ध आवाज उभारणे आणि काळाच्या पुढे जाऊन अस्वस्थ प्रश्न विचारणे हे साहित्याचे खरे कार्य आहे. आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स मात्र विद्यमान मजकुरावर आधारित असल्यामुळे तो प्रचलित, सुरक्षित आणि स्वीकारार्ह चौकटीतच अधिक सहज काम करतो. त्यामुळे विद्रोहाची धार, अस्वस्थतेची तीव्रता आणि धाडसी वैचारिक उडी यांना मर्यादा येण्याची शक्यता नाकारता येत नाही. यंत्रनिर्मित शब्दांच्या गर्दीत मानवी आवाज वेगळा कसा ओळखला जाईल, हा प्रश्न भविष्यात अधिक गंभीर होणार आहे.

तरीही आर्टिफिशियल इंटेलिजन्सला मराठी साहित्याचा शत्रू मानणे हे एकांगी ठरेल. छापखान्यापासून डिजिटल माध्यमांपर्यंत प्रत्येक नव्या साधनाने साहित्याला आव्हान दिलं, आणि साहित्याने प्रत्येक वेळी स्वतःला नव्याने घडवत आपला आत्मा टिकवून ठेवला. आर्टिफिशियल इंटेलिजन्सही तसाच एक टप्पा ठरू शकतो. जर लेखक, कवी आणि विचारवंतांनी त्याचा वापर संशोधन, संदर्भसंग्रह, भाषेच्या जतनासाठी आणि नव्या सर्जनशील प्रयोगांसाठी केला तर. प्रश्न यंत्राचा नाही; प्रश्न मानवी विवेकाचा आहे.

आर्टिफिशियल इंटेलिजन्सच्या परिप्रेक्ष्यात मराठी साहित्याची भविष्यातील दशा आणि दिशा ही यंत्राच्या क्षमतेवर नव्हे, तर माणसाच्या

Copyright: © The authors. This article is open access and licensed under the terms of the Creative Commons Attribution License (http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

संवेदनशीलतेवर अवलंबून असेल. यंत्र शब्द मांडू शकते, पण शब्दांना अर्थ देण्याचे, त्यांना समाजाच्या वास्तवाशी आणि माणसाच्या वेदनेशी जोडण्याचे कार्य आजही माणसालाच करावे लागणार आहे. अनुभव, प्रेम, दुःख, विद्रोह आणि स्वप्नं या सगळ्यांशिवाय साहित्य जिवंत राहत नाही. म्हणूनच आर्टिफिशियल इंटेलिजन्सच्या युगात मराठी साहित्य जर आपल्या मानवी केंद्राशी प्रामाणिक राहिले, तर ते केवळ टिकेलच नाही, तर नव्या काळात अधिक सजग, अधिक व्यापक आणि अधिक अर्थपूर्ण स्वरूपात उजळून निघेल.

आर्टिफिशियल इंटेलिजन्सच्या परिप्रेक्ष्यातून मराठी साहित्य : यंत्रबुद्धीच्या युगात विवेकाची कसोटी आर्टिफिशियल इंटेलिजन्सच्या परिप्रेक्ष्यातून साहित्याकडे पाहिलं, तर प्रथम लक्षात येतं ते म्हणजे हे साहित्य केवळ भाषिक अभिव्यक्तीचं साधन नसून मानवी अनुभवांची, सांस्कृतिक स्मृतींची आणि वैचारिक संघर्षांची एक जिवंत प्रणाली आहे. त्याला मराठी साहित्यही अपवाद नाही. कृत्रिम बुद्धिमत्ता ज्या वेगाने शब्दांची मांडणी करते, भाषेचे नमुने ओळखते आणि साहित्यसदृश रचना निर्माण करते, त्या पार्श्वभूमीवर मराठी साहित्य हे हजारो वर्षांच्या मानवी जगण्याचा ठेवा घेऊन उभं आहे. संत तुकारामांच्या अभंगांपासून ते शाहिरीच्या बंडखोर प्रश्नांपर्यंत, ग्रामीण जीवनाच्या वास्तववादी कथनापासून दलित आणि स्त्रीवादी लेखनाच्या अस्वस्थ आवाजापर्यंत ही परंपरा अखंड वाहत आलेली आहे, आणि हाच मानवी अनुभवाचा प्रवाह आर्टिफिशियल इंटेलिजन्ससाठी सर्वात मोठं आव्हान ठरतो. मराठी साहित्याचा इतिहास हा आर्टिफिशियल इंटेलिजन्सच्या तुलनेत पूर्णतः वेगळ्या अधिष्ठानावर उभा आहे. तो सौंदर्यनिर्मितीचा इतिहास नसून संघर्षाचा, परिवर्तनाचा आणि आत्मशोधाचा आहे. संत साहित्याने ईश्वराशी संवाद साधताना माणसाला केंद्रस्थानी ठेवलं, शाहिरीने सत्तेला निर्भीड प्रश्न विचारले, तर आधुनिक साहित्याने व्यक्तीच्या अंतर्मनातील ताणतणाव, एकाकीपणा, विद्रोह आणि स्वप्नांचा शोध घेतला. या सर्व लेखनप्रवाहांच्या मुळाशी अनुभव होता. जगलेपण होतं, दुःख होतं, अन्याय होता. आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स मात्र हे अनुभव जगत नाही; तो फक्त अनुभवांचे विश्लेषण करतो, शब्दरचना समजून घेतो आणि त्यावर आधारित मजकूर निर्माण करतो. त्यामुळे इथेच मानवी साहित्यनिर्मिती आणि यांत्रिक भाषानिर्मिती यांच्यातील मूलभूत फरक स्पष्ट होतो.

आजचा काळ माहितीच्या अतिप्रचंड ओघाचा आहे, आणि आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स हा या ओघाचा सर्वात प्रभावी प्रतिनिधी ठरला आहे. शब्द सहज उपलब्ध आहेत, लेखन क्षणार्धात घडत आहे, पण त्याचवेळी विचारांची खोली आणि थांबून वाचण्याची सवय कमी होत चालली आहे. वाचनसंस्कृती ही पूर्वी साधना होती, अनुभव होता; आज ती अनेकदा केवळ स्क्रोलिंगपुरती मर्यादित राहते. या संदर्भात आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स द्विधा भूमिका बजावतो. एका बाजूला तो दुर्मिळ ग्रंथ उपलब्ध करून देतो, भाषांतराच्या माध्यमातून मराठी साहित्य जागतिक पातळीवर पोहोचवतो; पण दुसऱ्या बाजूला तो "झटपट साहित्य", "तयार भावना" आणि "साच्यातील विचार" यांना प्रोत्साहन देऊन सखोल चिंतनाची गरजच कमी करण्याचा धोका निर्माण करतो.

पिढ्यांच्या परिप्रेक्ष्यात हा बदल अधिक तीव्रतेने जाणवतो. जुनी पिढी पुस्तकाच्या वासाशी, पानांच्या आवाजाशी आणि शब्दांच्या संथ प्रवासाशी जोडलेली होती, तर नवी पिढी स्क्रीनवर झरझर सरकणाऱ्या मजकुराशी आणि त्वरित समाधान देणाऱ्या डिजिटल माध्यमांशी. आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स या दोन पिढ्यांमधील दरी भरून काढू शकतो, जर त्याचा वापर साहित्याची ओळख करून देण्यासाठी, संदर्भ समजावून सांगण्यासाठी आणि भाषेची गोडी निर्माण करण्यासाठी झाला तर. पण जर साहित्य फक्त डेटा किंवा "कंटेंट" म्हणून वापरले गेले, तर लेखकाच्या अंतर्मनातील मौलिकता आणि वाचकाच्या प्रतीक्षेची संवेदना दोन्ही हरवण्याचा धोका संभवतो.

मराठी साहित्याचे आजवरचे योगदान हे समाजाला माणूसपण शिकवण्याचे राहिले आहे. मूक वेदनांना शब्द देणे, अन्यायाविरुद्ध आवाज उभारणे आणि काळाच्या पुढे जाऊन अस्वस्थ प्रश्न विचारणे हे साहित्याचे खरे कार्य आहे. आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स मात्र विद्यमान मजकुरावर आधारित असल्यामुळे तो प्रचलित, सुरक्षित आणि स्वीकारार्ह चौकटीतच अधिक सहज काम करतो. त्यामुळे विद्रोहाची धार, अस्वस्थतेची तीव्रता आणि धाडसी वैचारिक उडी यांना मर्यादा येण्याची शक्यता नाकारता येत नाही. यंत्रनिर्मित शब्दांच्या गर्दीत मानवी आवाज वेगळा कसा ओळखला जाईल, हा प्रश्न भविष्यात अधिक गंभीर होणार आहे.

तरीही आर्टिफिशियल इंटेलिजन्सला मराठी साहित्याचा शत्रू मानणे हे एकांगी ठरेल. छापखान्यापासून डिजिटल माध्यमांपर्यंत प्रत्येक नव्या साधनाने साहित्याला आव्हान दिलं, आणि साहित्याने प्रत्येक वेळी स्वतःला नव्याने घडवत आपला आत्मा टिकवून ठेवला. आर्टिफिशियल इंटेलिजन्सही तसाच एक टप्पा ठरू शकतो. जर लेखक, कवी आणि विचारवंतांनी त्याचा वापर संशोधन, संदर्भसंग्रह, भाषेच्या जतनासाठी आणि नव्या सर्जनशील प्रयोगांसाठी केला तर. प्रश्न यंत्राचा नाही; प्रश्न मानवी विवेकाचा आहे.

आर्टिफिशियल इंटेलिजन्सच्या परिप्रेक्ष्यात मराठी साहित्याची भविष्यातील दशा आणि दिशा ही यंत्राच्या क्षमतेवर नव्हे, तर माणसाच्या संवेदनशीलतेवर अवलंबून असेल. यंत्र शब्द मांडू शकते, पण शब्दांना अर्थ

देण्याचे, त्यांना समाजाच्या वास्तवाशी आणि माणसाच्या वेदनेशी जोडण्याचे कार्य आजही माणसालाच करावे लागणार आहे. अनुभव, प्रेम, दुःख, विद्रोह आणि स्वप्नं या सगळ्यांशिवाय साहित्य जिवंत राहत नाही. म्हणूनच आर्टिफिशियल इंटेलिजन्सच्या युगात मराठी साहित्य जर आपल्या मानवी केंद्राशी प्रामाणिक राहिले, तर ते केवळ टिकेलच नाही, तर नव्या काळात अधिक सजग, अधिक व्यापक आणि अधिक अर्थपूर्ण स्वरूपात उजळून निघेल. मुळात ये आय आणि मराठी साहित्य निर्मितीच्या संदर्भात जेव्हा आपण विचार करतो तेव्हा आपल्यासमोर काही बेसिक प्रश्न मूलभूत प्रश्न निर्माण होतात हे आहे खऱ्या अर्थाने सुजनशीलते मध्ये काम करू शकेल का ? जर करू शकणार असेल तर जिवंत माणसाच्या मनामध्ये जे विचार सातत्याने निरंतरपणे चालू असतात सभोवतालच्या घटना घडामोडीवर तो सातत्याने विचार करतो चिंतन करतो त्याचा एक दृष्टिकोन त्या संदर्भात तयार झालेला असतो अर्थात प्रत्येक व्यक्तीचा दृष्टिकोन हा भिन्न असतो त्या त्यावेळी त्याच्या मनात निर्माण झालेले विचार शब्दाच्या माध्यमातून अत्यंत सुरजनशीलतेने कवी लेखक शब्दात बांधत असतात नेमकी ही बाब आर्टिफिशिअल इंटेलिजन्स कसा हाताळू शकेल असे विविध प्रश्न निर्माण होतात खरंतर एखाद्या विज्ञान कथेतील वाटावं असं जणूकीय शास्त्र आता वास्तवात उतरलेला आहे आणि भविष्यात तर त्याचे मोठेच परिणाम होणार आहेत अशा वेळी समोर अनेक महत्त्वाचे प्रश्न उभे राहतात जे तंत्रज्ञान उपचारांसाठी वापरले जाणार आहे ते स्वतःमध्ये आणखी सुधारणा करण्यासाठी वापरलं जावं का ? आपण कसे दिसतो या सुधारणा किंवा बदल केले जावेत का म्हणजे एखाद्या गोष्टीशी जुळवून घेणं बुद्धिमत्ता गुणधर्म किंवा वर्तन यात असे बदल करावेत का ? उदाहरणच घ्यायचं झालं तर आपलं मूल गमावलेल्या एखाद्या दुःखी माता-पित्याने आपल्या मुलाचा किंवा एखाद्या विधवा स्त्रीने आपल्या मृतपतीचा क्रोन बनवावा का श्रीमंत लोक पैसा खर्च करून सुपरमॅन सारख्या शक्ती प्राप्त करतील का किंवा सुपर मुलं निर्माण करून घेतील का ? जसे हे प्रश्न निर्माण होतात तसेच साहित्याच्या संदर्भातही अनेक प्रश्न निर्माण होतात सृजनाच्या पातळीवर या किती काम करू शकेल आज साहित्यासमोर अनेक आव्हाने उभे आहेत मुळात एखादा लेखक जेव्हा लिहित असतो तेव्हा त्याचे त्यासंदर्भातले अनेक दिवसाचे ज्ञान चिंतन अनुभव आणि यातून तयार झालेला त्याचा दृष्टिकोन या सगळ्याचा अर्थ त्या साहित्यातून उठत असतो त्यातून त्याची नवनिर्माण आणि क्रिएटिव्हिटी उतरत असते यायच्या संदर्भात असे होईल का ? आज अनेक लेखक उत्तम दर्जाचे साहित्य निर्मिती करू नये फार अल्प प्रमाणात पैसा कमवू शकतात अनेक लेखकांचं आयुष्य दारिद्र्यांमध्ये गेलेला आहे ये आईच्या येण्यामुळे लेखकांमधली ही सुजलशीलता आपलं लेखन एक मूल्य म्हणून एक भूमिका घेऊन लिहिणाऱ्या लेखकांनी तडजोड केली नाही हीच भूमिका त्यांची ओळख म्हणून निर्माण झाली आहे अशा परिस्थितीमध्ये हे समजून घेईल का ? मुळात आर्टिफिशिअल इंटेलिजन्स हे उपलब्ध माहिती ला नीटनेटका करून आपल्यासमोर सादर करत असतो ही उपलब्ध माहिती जर सृजनशील पणे निर्माण झाले नाही तर यापुढे काम करू शकेल का ? शेवटी असे म्हणावे लागेल की मराठी साहित्याच्या निर्मितीमध्ये यायचा फार धोका असल्याचे कारण नाही कारण सृजनशीलताही जाती ज्याची त्याची खाजगी बाब आहे एखाद्या गोष्टीकडे एखादा लेखक किंवा कवी कसा पाहतो त्यातून त्याची सुजनशीलता आणि त्यातून उत्स्फूर्तपणे निर्माण होणार साहित्य हे त्याचं त्याचं स्वतःच्या मालकीचा असतं त्यात त्याचा स्वतःचा दृष्टिकोन असतो यायच्या परिप्रेक्ष्यामधून या साहित्याच्या आव्हानाकडे आपण जेव्हा पाहतो तेव्हा आपल्या असे लक्षात येते की यायलाही काही मर्यादा आहेत या हे माणूस बनू शकणार नाही त्याच्यामध्ये दिलेल्या माहितीनुसार तो काम करेल पण ती माहिती माणसालाच भरावी लागेल असे जरी असले तरी या आर्टिफिशल इंटेलिजन्स ला इतका हलक्या तरी घेता येणार नाही कारण हे यंत्र मानवाच्या विनाशासाठीही जबाबदार असण्याची शक्यता आहे त्यामुळे असं म्हणतात नथिंग इज परमनंट इन द वर्ल्ड जगात काहीच शाश्वत नाही सातत्याने नवे नवे बदल होत असतात प्रत्येक बदलाची नांदी ही काही बरे वाईट अनुभव देत असते आईच्या संदर्भातही कृत्रिम बुद्धिमत्तेच्या संदर्भातही आपण असाच विचार करूया आणि मराठी साहित्याच्या सुजनाच्या संदर्भात आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स चे धोके किंवा आव्हाने या संदर्भात विचार केला असता सृजनाच्या पातळीवर आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स विवेकाचा आवाज अधिक पुढे नेईल असे मला वाटते.

निष्कर्ष

आर्टिफिशिअल इंटेलिजन्स ने मानवासमोर अनेक आव्हाने उभे केले आहेत.

आर्टिफिशल इंटेलिजन्स चा वापर मानवाच्या सर्व क्षेत्रांमध्ये मोठ्या प्रमाणावर होताना दिसतो

आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स चा वापर शिक्षणाच्या क्षेत्रातही मोठ्या प्रमाणावर होताना दिसतो.

लेखन किंवा साहित्य निर्मितीवर आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स फार प्रभाव पडू शकणार नाही कारण निर्मिती किंवा नवनिर्माण हे मानवाच्या बुद्धीचा भावनांचा विचाराचा विवेकाचा उत्स्फूर्त अविष्कार म्हणजे साहित्य निर्मिती होय यामध्ये आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स फार परिणामी होईल असे वाटत नाही.

Copyright: © The authors. This article is open access and licensed under the terms of the Creative Commons Attribution License (http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

संदर्भ ग्रंथ सूची

1)आर्टिफिशिअल इंटेलिजन्स अतुल जालान अनुवाद सुश्रुत कुलकर्णी प्रकाशक साकेत प्रकाशन प्रथम आवृत्ती 2023 पृष्ठ क्रमांक 117

2) आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स शिकूया मराठीतून सोप्या भाषेत लेखक जयंत देशमुख

3) आर्टिफिशिअल इंटेलिजन्स लेखक दीपक शिक्रापूरकर

आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स लेखक अच्युत गोडबोले बुक गंगा प्रकाशन पुणे

4)आर्टिफिशियल इंटेलिजन्स लेखिका निलांबरी जोशी पुणे